

SENSUL CUVINTELOR. CATEGORII SEMANTICE

FIȘĂ DE LUCRU

1. Are Ionel dreptate? Dacă nu, te rog, convinge-l că a greșit!

Zi neagră pentru Ionel. La testul de limba română, a luat un 4. Asta, desigur, nu l-a împiedicat să creadă cu tărie că a fost victima unei nedreptăți de proporții galactice.

- Nu se poate, mă! Asta-i sabotaj! Profa are ceva cu mine, 100%! zice el nervos, în timp ce își lovea stiloul de bancă ca un toboșar de protest.

Colegul de bancă, calm și curios, îl întreabă:

- Băi, da' ce-ai scris, mă, la test?

Ionel, umflat în pene ca un cocoș la olimpiadă, începe să explice mândru:

- Păi, la sinonime am zis că-s cuvintele care arată la fel,

da' au înțeles diferit... La antonime, am scris că-s alea cu același înțeles... Omonimele, normal, sunt cuvintele care-s opuse... Și la polisemantice am zis că-s alea care au un singur sens, clar, să nu ne încurcăm.

Colegul rămâne mut. Se uită la el cum s-ar uita la un om care crede că "furnicuța" e o specie de dinozaur.

- Băi, Ionel... tu n-ai fost la ora de română. Ai fost în alt univers!

Ionel dă din umeri și bombănește:

- Asta e, mă... geniile nu-s înțelese la timp.

Văzând că Ionel e la un pas de a renunța, colegul hotărăște să-l ajute. Îi întinde o fișă de lucru cu un zâmbet complice și îi spune: „Hai că te ajut, nu e chiar așa de greu!

-Ce ziceți, copii, îl ajutăm împreună să înțeleagă ce-i cu sensul cuvintelor?”

2. Găsește sinonime pentru cuvintele:

a. Flămând	S
b. Iad	I
c. Zădădă	N
d. Nevăzător	O
e. Rude	N
f. Ager	I
g. Migălos	M
h. Avânt	E

3. Găsește sinonime pentru următoarele expresii:

- a. A trânti usa în nas-
- b. Țap ispășitor-.....
- c. A scoate peri albi-
- d. Slab de înger-.....
- e. A face zile fripte cuiva-.....
- f. A-si da arama pe față-.....
- g. Tobă de carte-.....
- h. Brăul cerului-

4. Încercuiește antonimele cuvântului subliniat la începutul seriilor date.

- a. Bucurie- tristețe, îndurare, desfătare, întristare, mahnire.
- b. Prost- destept, inteligent, istet, natâng, bleg.
- c. Gălagie- larmă, liniște, muțenie, hărmălaie, tăcere.
- d. Curat- limpede, necurat, murdar, zoios, clar.
- e. Vechi- modern, uzat, alterat, recent, nou.
- f. Onest- corupt, cinstit, necinstit, corect, neonest.
- g. Viteaz- curajos, dârz, erou, fricos, las.
- h. Educat- necioplit, neșlefuit, needucat, cizelat, istet.

5. Găsește antonime pentru cuvintele:

a. Aici-	A
b. Ghinionist-	N
c. A vorbi-	T
d. A porni-	O
e. Copt-	N
f. Modestie-	I
g. Niciodată-	M
h. Reușită-	E

6. Alcătuieste enunțuri în care să evidențiezi omonimia cuvintelor: Cățel, sare, răs.

7. Menționează dacă cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos sunt omonime sau cuvinte polisemantice:

- a. Și-a luat elan pentru a face săritura. / Am văzut o fotografie cu un elan.
- b. Am ascultat o arie celebră din *Aida* de Verdi. / Am calculat aria pătratului.
- c. Bunica face un fular nou. / Adina face compuneri amuzante.
- d. Mama a intins hainele pe uscator. / A intins mâna pentru a-l ajunge.
- e. Bunica are trei pui de rață. / Te rog, să pui penarul pe bancă.
- f. Strabunicul tatălui meu a fost duce. / Andrei se duce în vizită la bunicii săi.
- g. În seara aceasta este lună plină. / Ioana merge la cinema o dată pe lună.
- h. Nu cunoaște notele de pe portativ. / I-a arătat mamei notele din carnet.

OMONIME	CUVINTE POLISEMANTICE

8. Scrie câte un enunț cu următoarele omofone: devreme/ de vreme, i-au/ iau, ceai/ ce-ai.

9. Identifică omofonele din enunțurile de mai jos, apoi asociază-le cu sensul lor.

- a. Au uitat cele doua umbrele în cuier.
- b. Pe zid dansau umbrele copacilor.
- c. Zări un vultur deasupra pădurii.
- d. Privea spre nesfârșitele zări albastre.
- e. Bunica a cumpărat o mobilă nouă.
- f. E foarte mobilă și energică.

- ... obiect de protecție împotriva ploii/soarelui
- proiecția unei forme pe o suprafață lipsită de lumină
- am văzut
- Depărtări
- obiect de mobilier
- Care se mișcă ușor

10. Scrie în spațiul liber paronimul corespunzător:

- a. Medicul a făcut o _____ pentru a curăți rana. (dezinfecție/ dezinsecție)
- b. După explozia cauciucului mașina a rămas pe _____. (geantă, jantă)
- c. Petrecerea dată în cinstea lui a fost un adevărat _____. (festin/ festiv)
- d. Legea _____ se instituie în caz de război. (marțiană/ marțială)
- e. A fost întotdeauna _____ pe reușitele lui. (invidios/ insidios)
- f. Medicul a constatat că pacientul suferă de _____. (melenă/ melană)
- g. Un stil de viață _____ este garanția sănătății. (ponderal/ ponderat)
- h. Nu pot fi _____ cu un comportament de acest gen. (solidar/ solitar)

11. Rescrie enunțurile evitând construcțiile pleonastice:

- a. Urmează în continuare să vizităm muzeul de istorie.

- b. Astronauții vor aseleniza pe lună în două săptămâni.

- c. Parchează mașinile la o echidistanță egală una față de cealaltă.

- d. Prețul ouălelor a crescut.

- e. Între state vecine trebuie să existe relații amicale și de prietenie.

- f. Eroul principal al operei este Harap- Alb.

- g. Traficanții făceau contrabandă ilegală cu țigări.

- h. Am mers până la un drum care se bifurca în două.

12. TEST FULGER

Notează cu Adevarat (A) sau Fals (F):

- a. Cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos sunt omografe:
În centru era o masă de epoca.
Medicul masă ușor zona inflamată.
- b. Cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos sunt omonime.
În război victoria este amară.
Femeile țeseau la război pânză de in.
- c. Sinonimul cuvântului fortuit este fortat.
- d. Antonimul cuvântului abominabil este cumplit.
- e. Cuvintele/ expresiile de vreme/ devreme, niciodata/ nici o data sunt omofone.

Și uite-așa, cu un pic de ajutor și multă răbdare din partea colegilor, Ionel a reușit, în cele din urmă, să înțeleagă diferențele dintre sinonime, antonime, omonime și cuvintele polisemantice. Zâmbea mândru, convins că nu e chiar așa greu când ai pe cineva alături care să-ți explice. Ba chiar a început să se gândească serios că, poate, geniile nu sunt doar neînțelese, ci uneori doar au nevoie de o explicație prietenească și un pic de încurajare.

Ba chiar, pentru prima dată, s-a uitat la tema pentru acasă cu un entuziasm și a spus plin de încredere: – Gata, mă! Azi o fac singur! Să vezi ce notă iau data viitoare!

TEMĂ

- 1. Menționează câte un antonim pentru următoarele cuvinte:** disciplină, agitat, rapid, risipă, anterior, harnic.
- 2. Alcătuiește propoziții cu următoarele omonime:** pană, rudă, internat.
- 3. Menționează sensurile verbului polisemantic a trece din enunțurile de mai jos:**
 - a. Bunica trece strada.
 - b. Sora mea a trecut examenul.
 - c. Dirigintele l-a trecut pe noul elev în catalog.
 - d. Rana mi-a trecut.
 - e. Floarea s-a trecut.
 - f. Mama a trecut făina prin sită.

Prof. Dănilă Roxana- Adriana